

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
СЕЛЕКЦІЙНО-ГЕНЕТИЧНИЙ ІНСТИТУТ – НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЦЕНТР НАСІННЄЗНАВСТВА ТА СОРТОВИВЧЕННЯ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

третій (освітньо-науковий)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

20 Аграрні науки та продовольство

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

201 Агрономія

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

«Селекція і насінництво
сільськогосподарських культур»

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічна практика» для здобувачів третього освітнього рівня вищої освіти доктор філософії (PhD) за спеціальністю 201 Агронімія, галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Розробник: Віктор ЗОРУНЬКО, к.с.-г.н., доцент

Робочу програму схвалено на засіданні вченої ради СГІ – НЦНС

Протокол від 26 травня 2021 року № 5

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань: <u>20 Аграрні науки та продовольство</u>	Обов'язкова		
	Спеціальність: <u>201 Агрономія</u>			
	Освітня програма: <u>«Селекція і насінництво сільськогосподарських культур»</u>	Рік підготовки:		
		2-й	2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр		
денна				заочна
-		-	Лекції	
Загальна кількість годин				
денна		заочна	4-й	4-й
90 год.		90 год.	-	
Тижневих годин для денної форми навчання:			-	
		Практичні, семінарські		
		-		
		Лабораторні		
		-		
		Самостійна робота		
		90 год.	90 год.	
		Індивідуальні завдання:		
	-			
	Вид контролю:			
	Залік	Залік		

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика в системі навчання в аспірантурі є етапом професійної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 201 Агронімія до науково-педагогічної діяльності. Педагогічна практика спрямована на набуття навичок здійснення навчально-виховного процесу у закладі вищої освіти, й передбачає формування вмінь викладацької діяльності, зокрема, щодо викладання спеціальних дисциплін, організації навчальної діяльності студентів, методичного забезпечення науково-педагогічної роботи. Передумовами для педагогічної практики є сформовані у здобувачів компетентності освітніми компонентами: «Філософія», «Іноземна мова професійного спрямування», «Інноваційні технології в педагогіці вищої школи», «Методологія, організація і технологія наукових досліджень», «Теоретичні основи селекції і насінництва сільськогосподарських культур».

Мета педагогічної практики полягає у формуванні здобувачами ступеня доктора філософії у галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство зі спеціальності 201 Агронімія системи компетентностей щодо науково-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти, спрямованої на набуття навичок здійснення навчально-виховного процесу у закладі вищої освіти, та вмінь викладацької діяльності, зокрема, викладання спеціальних дисциплін, організації навчальної діяльності студентів, методичного забезпечення науково-педагогічної діяльності.

Завдання практики:

- засвоїти таксономію цілей навчального процесу як складної, організованої, ієрархічної системи реальної дійсності;
- отримати розуміння того, як функціонує кафедра в якості структурного підрозділу закладу вищої освіти та працює викладач на посаді науково-педагогічного працівника;
- оволодіти основами науково-методичної та навчально-методичної роботи;
- закріпити науково-дослідні та навчально-педагогічні знання;
- набути безпосереднього практичного досвіду ведення лекційних, семінарських, практичних занять та консультування під керівництвом керівника практики;
- синтезувати науково-дослідну та навчально-методичну діяльність в освітньому процесі;
- сформувати навички постійного поліпшення науково-педагогічної роботи, здійснювати самоосвіту та самовдосконалення.

Як результат проходження педагогічної практики здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повинен

знати:

- таксономію цілей навчального процесу як складної, організованої, ієрархічної системи реальної дійсності;
- функціонування кафедри в якості структурного підрозділу закладу вищої освіти та працю викладача на посаді науково-педагогічного працівника;

- основи проведення науково-методичної та навчально-методичної роботи;
- особливості методики проведення лекцій, практичних та семінарських занять і консультацій;
- методи активізації пізнавальної діяльності студентів;
- дидактику засвоєння знань, умінь і навичок на лекційних, практичних і семінарських заняттях;
- методи й організаційні форми навчання, вплив навчального процесу на особу;
- визначати обсяг і структуру змісту навчальної дисципліни;

ВМІТИ:

- поєднувати та використовувати науково-дослідні знання в навчально-педагогічному процесі;
- планувати та організовувати науково-педагогічну роботу;
- розробляти зміст, проводити структурування навчального матеріалу та проводити заняття різних видів;
- поєднувати науково-дослідну та навчально-методичну діяльність в освітньому процесі;
- аналізувати результатів та контролювати навчальні досягнення студентів;
- використовувати новітні інформаційні технології навчання у закладах вищої освіти;
- здійснювати відбір, систематизацію та аналіз науково-педагогічних матеріалів;
- забезпечувати послідовність викладення матеріалу та міждисциплінарні зв'язки;
- удосконалювати науково-педагогічну роботу, здійснювати самоосвіту та самовдосконалення.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У результаті педагогічної практики у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти формуються **загальні компетентності (ЗК)**:

ЗК03 Здатність приймати обґрунтовані рішення, планувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в області історії і філософії науки.

ЗК04 Креативність, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК10 Дотримання норм наукової етики та академічної доброчесності, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності.

ЗК11 Здатність визначати сутність технологічного підходу до навчання у вищій школі та використовувати інноваційні педагогічні технології відповідно до програми і поставлених педагогічних задач.

У результаті педагогічної практики у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти формуються **фахові компетентності (ФК)**:

ФК03 Вміння володіти інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світової і вітчизняної агрономічної науки, зокрема селекційно-генетичних та досягнень суміжних наук.

ФК06 Здатність до комплексного критичного аналізу різних інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів з генетики, селекції, насінництва сільськогосподарських культур, суміжних наук.

Програмними результатами педагогічної практики є:

ПРН03 Знання та володіння сучасними концептуальними та методологічними знаннями при виконанні науково-дослідницької та/або педагогічної діяльності.

ПРН06 Вміння та навички аналізувати наукові праці, виявляючи дискусійні та малодосліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно проблеми, яка досліджується, встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншим джерелом.

ПРН07 Вміння та навички критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів

ПРН13 Вміння та навички вільно спілкуватись в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою у відповідній галузі наукової та/або професійної діяльності.

ПРН18 Вміння та навички організації та керування навчально-пізнавальною діяльністю студентів, формування у студентів критичного мислення. Вміння та навички цілеспрямовано генерувати нові нестандартні ідеї з використанням інтелектуальних інструментів і механізмів самореалізації. Вміння та навички визначати інноваційні педагогічні технології, володіти їх змістом і методикою використання їх у професійній діяльності.

4. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Організацію педагогічної практики та контроль за її проходженням забезпечує кафедра захисту, генетики і селекції рослин ОДАУ.

Об'єктом практики є освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 201 Агрономія.

Предметом педагогічної практики виступають дисципліни загального чи професійно-орієнтованого циклу навчального плану (зазвичай вона відповідає напряму наукових досліджень аспіранта). Відповідно до змісту практики аспірант розробляє конспект лекційного та практичного заняття для використання під час проходження практики. Визначається вид лекції (вступна, оглядова, тематична, заключна). Для практичних занять формується фонд тестових, ситуаційних завдань, кейсів.

Терміни проходження педагогічної практики та її зміст зазначаються в індивідуальному плані практиканта, затверджуються науковим керівником, узгоджуються з керівником кафедри захисту, генетики і селекції рослин ОДАУ. Відповідно до навчального плану і графіку навчального процесу аспірантів практика планується в 4-му семестрі для аспірантів, які успішно закінчили

навчання, виконали індивідуальний план аспіранта за 3-й семестр і допущені до практики.

Керівником педагогічної практики (відповідальним куратором) призначається досвідчений науково-педагогічний працівник кафедри захисту, генетики і селекції рослин. Загальне керівництво практикою покладається на завідувача кафедри.

5. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна і методична робота складає сутність педагогічної практики, що передбачає формування у аспірантів навичок викладацької роботи.

Навчально-методична робота полягає у:

– відвідуванні лекцій, семінарських занять та консультацій для вивчення методичного досвіду, системи навчальної роботи кафедри в цілому, оволодіння методиками підготовки до навчальних занять і викладання навчального матеріалу;

– освоєнні засобів організації та контролю самостійної роботи студентів, особливо при підготовці до семінарських занять (додаткові питання, теми для обговорення, теми рефератів тощо);

– відвідування занять, що проводять аспіранти-практиканти з наступним обговоренням і письмовим рецензуванням.

Навчально-методична робота аспіранта має дві складові частини, які доповнюють одна одну: пасивна та активна (аудиторна) практика.

1. Пасивна практика в більшості випадків передує активній (аудиторній) і полягає в:

– відвідуванні лекцій, практичних занять і консультацій, які проводять викладачі кафедри;

– участі у навчально-методичній роботі кафедри;

– відвідуванні лекцій і практичних занять, що проводять інші практиканти з наступною участю в обговоренні результатів і підготовкою письмової рецензії.

– участь у здійсненні контрольних заходів, підготовці завдань для поточного та підсумкового контролю;

– вивчення досвіду викладання провідними НПП кафедри.

Обсяг пасивної практики – не менше 12 годин.

2. Активна (аудиторна) практика є основною в усьому навчальному процесі, бо виявляє та закріплює викладацькі здібності аспіранта. Активна практика включає в себе: проведення лекцій і практичних занять; консультацій студентів; розробку завдань для організації самостійної роботи з професійно-орієнтованих дисциплін підготовки фахівців з відповідної спеціальності; участь у методичній науково-інноваційній та організаційній роботі кафедри тощо. До початку активної практики аспірант надає керівнику практики тексти лекцій та методичні розробки занять.

Обсяг лекції складає 15-20 сторінок тексту, методичних розробок - 5-7 сторінок. Після узгодження тексту лекцій і методичних розробок з керівником практики практикант допускається до самостійного проведення занять. Після

закінчення лекції (практичного заняття) проводиться обговорення, в якому беруть участь всі присутні. Під час цього обговорення висловлюються зауваження теоретичного (стосовно якості викладання) та методичного (майстерність подачі матеріалу: контроль над аудиторією, активність студентів, використання технічних засобів навчання тощо) плану. Практиканти фіксують свої зауваження у письмовій формі у вигляді рецензії, керівник практики оцінює кожне заняття і надає рецензію з оцінкою всієї діяльності за 100-бальною шкалою.

Мінімальний обсяг активної педагогічної практики складає 8 годин: 1 лекція – 2 години; 3 практичні заняття – 6 годин.

В процесі підготовки навчальних матеріалів для аудиторної роботи аспіранти мають опрацювати новітні наукові джерела, в яких висвітлюються сучасні концепції теоретичних основ селекції і насінництва сільськогосподарських культур, новітні методи створення та оцінки вихідного матеріалу тощо. Під час підготовки лекції необхідно виокремлювати проблемні, дискусійні положення. Підготовку матеріалів для аудиторної роботи рекомендується здійснювати з урахуванням тематики дисертаційних досліджень. Результати власних досліджень можуть бути використанні для розробки розрахункових завдань, кейсів, творчих робіт. При розробці тексту лекції, а також методики проведення практичних занять здобувачі використовують загально-наукові та спеціальні методи наукових досліджень у галузі агрономії, зокрема селекції і насінництва.

Аспіранти беруть участь в обговоренні тематики курсових та бакалаврських робіт студентів, у проведенні попереднього захисту бакалаврських та магістерських робіт. Разом з відповідальним куратором та іншими провідними науково-педагогічними працівниками можуть надавати консультації студентам з управління проєктами при написанні рефератів, курсових робіт.

6. МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Основними методами педагогічної практики є:

- ведення спостережень за виконанням викладачами різних видів навчальної роботи зі студентами;
- розробка планів практичних занять, обговорення їх з керівником практики, проведення занять відповідно плану;
- підготовка конспекту лекції, обговорення його з керівником практики, проведення лекційного заняття;
- розробка завдань для самостійної роботи, для поточного контролю, тестів тощо;
- проведення лекційних та практичних занять;
- відвідування лекцій і практичних занять провідних викладачів кафедри; обговорення з викладачами використаних методів, методичних напрацювань тощо;
- організація активних форм навчання (круглий стіл; зустріч з фахівцями, обговорення актуальних проблем курсу у нетрадиційній формі);

- відвідування засідань кафедри, участь у роботі теоретичного та методичного семінарів;
- опрацювання нормативно-правових документів, що регулюють освітній процес;
- підготовка матеріалів педагогічної практики та звіту.

Таблиця 1. Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
ПРН03 Знання та володіння сучасними концептуальними та методологічними знаннями при виконанні науково-дослідницької та/або педагогічної діяльності.	Опрацювання новітніх наукових джерел, в яких висвітлюються сучасні концепції ведення селекційного процесу з метою підготовки тексту лекції.
ПРН06 Вміння та навички аналізувати наукові праці, виявляючи дискусійні та малодосліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно проблеми, яка досліджується, встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншим джерелом	Виокремлення проблемних, дискусійних положень під час підготовки лекції. Проведення семінарських занять з використанням дискусії з проблемних ситуацій, розв'язання творчих завдань. Участь в обговоренні тематики курсових та бакалаврських робіт студентів.
ПРН07 Вміння та навички критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів.	Критичний аналіз літературних джерел під час підготовки матеріалів для аудиторних занять та самостійної роботи студентів. Ідентифікація проблем управління під час розробки ситуаційних завдань, завдань для «мозкового штурму».
ПРН13 Вміння та навички вільно спілкуватись в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою у відповідній галузі наукової та/або професійної діяльності.	Передбачається проведення занять з урахуванням тематики дисертаційної роботи. Рекомендовано використовувати результати власних досліджень для розробки розрахункових завдань, кейсів.
ПРН18 Вміння та навички організації та керування навчально-пізнавальною діяльністю студентів, формування у студентів критичного мислення. Вміння та навички цілеспрямовано генерувати нові нестандартні ідеї з використанням інтелектуальних інструментів і механізмів самореалізації. Вміння та навички визначати інноваційні педагогічні технології, володіти їх змістом і методикою використання їх у професійній діяльності.	Розробка методики та проведення лекцій, практичних, семінарських занять. Застосування інтерактивних форм та методів навчання. Участь у здійсненні контрольних заходів. Підготовка завдань для поточного та підсумкового контролю. Вивчення досвіду викладання провідними НПП кафедри.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Поточний контроль здійснюється відповідальним куратором протягом проходження аспірантом педагогічної практики шляхом оцінки його систематичної роботи, залікових навчальних занять.

Підсумковий контроль здійснюється у кінці проходження практики шляхом оцінювання цілісної систематичної педагогічної діяльності практиканта протягом конкретного періоду. Кінцевим результатом науково-педагогічної практики є захист її результатів перед комісією у формі звітнього засідання кафедри. Захист практики оцінюється у 20 балів: враховується вичерпність, правильність і переконливість відповідей аспіранта, якість оформлення звіту.

Розподіл балів, що отримують аспіранти за практику наведено в табл. 2.

Результати педагогічної практики керівник практики заносить до заліково-екзаменаційної відомості.

Таблиця 2. Розподіл балів, що отримують аспіранти за практику

Вид роботи	Кількість балів
1 Проведення навчальних занять	20
2 Методичні вказівки до виконання практичних занять	20
3 Підготовка конспекту лекції та презентаційного матеріалу до неї	20
6. Огляд основних нормативно-правових документів, що регламентують освітню діяльність ЗВО України	10
7 Стандарти вищої освіти у сфері агрономії	10
6 Доповідь і захист практики	20
Всього	100

Якість засвоєння змісту педагогічної практики оцінюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу («зараховано», «не зараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 3.

Таблиця 3. Шкала оцінювання знань: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Класифікатор професій: ДК 003:2010. – На заміну ДК 003:2005 ; Чинний від 2010-11-01. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>
4. Класифікація видів економічної діяльності : ДК 009:2010. – На заміну ДК 009:2005; Чинний від 2012-01-01. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>
5. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
6. Національна рамка кваліфікацій, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 (зі змінами та доповненнями від 25 червня 2020 р. № 519) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>
7. Постанова КМУ №1187 від 30.12.2015 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF>
8. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Київ: Ленвіт, 2006. 35 с.
9. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. URL: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>.
10. Литвинов А. С. Педагогічний провайдинг інновацій в освіті: навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2018. 265 с.
11. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
12. Постоян Т.Г. Освітні технології: навч. посіб. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2014. 202 с.
13. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 166 с.
14. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
15. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. 2-ге видання доповнене. К.: Академвидав, 2010. 456 с.

Допоміжна

16. Бочаров Б.П., Воєводіна М.Ю. Інформаційні технології в освіті: монографія. Харків. нац. ун-т сільськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. 197 с.

17. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
18. Гузій Н.В. та ін. Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія. Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 516 с.
19. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Планер», 2012. 348 с.
20. Загірняк М.В., Поясок Т.Б., Беспарточна О.І., Токарева А.В. Медіапедагогіка: навчальний посібник. Харків: «Друкарня Мадрид», 2018. 360 с.
21. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
22. Кочубей А.В., Якубовська С.С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2017. 292 с.
23. Кухаренко В.М. та ін. Теорія та практика змішаного навчання: монографія; за ред. В.М. Кухаренка. Харків: НТУ «ХП», 2016. 284 с.
24. Литвинюк Г.І., Когут О.І., Кульматицька О.Р. Проектна діяльність в освітньому середовищі: методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2014. 126 с.
25. Лунячек В.Е. Основи педагогіки вищої школи: навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене та доповнене. Харків: Панв А.М, 2019. 218 с.
26. Нова парадигма освіти у глобальному світі. URL: https://dlse.multycourse.com.ua/ua/print_page/module/15#1
27. Саух П.Ю. та ін. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія; ред. П.Ю. Саух. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. 443 с.
28. Шестобуз О.С. Сучасні інформаційні технології: навчально-методичний посібник. Чернівці: ЧНУ, 2015. 212 с.
29. Khosrow-Pour M. Advances in educational technologies and instructional design. IGI Global, Information Science Reference, 2019. 590 p.
30. Khosrow-Pour M. Handbook of Research on Modern Educational Technologies, Applications, and Management. IGI Global, 2020. 950 p.
31. Kuhn D. A Teacher-First Guide to Distance Learning: Ease Your Transition to Online Teaching with This Practical Approach to Student Success. Independently Published, 2020. 182 p.
32. Lok J.Ch. Online Learning Educational Development. Independently

Published, 2020. 192 p.

33. Tripathi H. Educational technology and ICT in education. Red'shine Publication. Pvt. Ltd, 2019. 119 p.

9. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
2. Prometheus: платформа масових відкритих онлайн курсів. URL: <https://prometheus.org.ua>
3. Креативність та освіта: чому це має значення. ВИЩЕ: Спільнота для навчання та викладання. http://gohigher.org/creativity_and_education
4. Інформаційний електронний ресурс, присвячений освіті в Україні та за кордоном. URL: <https://osvita.ua>
5. «Освіторія» - онлайн-медіа про освіту та виховання дітей в Україні. URL: <https://osvitoria.media>
6. TED: Ideas worth spreading – ресурс з записами відеороликів від провідних експертів-спікерів про освіту, бізнес, науку, технології та творчість із субтитрами понад 100 мов. URL: <https://www.ted.com>